

SNF-Sámi NissonForum / Samisk KvinneForum

Org.nr. 979 166 087

P.b. 110, N-9735 Kárášjohka/Karasjok, Sápmi

E-post: snf@trollnet.no

www.saminissonforum.org

Styremedlem Gudrun Eliissá E Lindi,

tel +47 959 35 626

Kárášjohka, ođđajagemánu 22.b./22. januar 2016

Fra SNF-Sámi NissonForum/Samisk KvinneForum:

Høring. Forslag til Ny Felles Likestillings- og Diskrimineringslov. Deres ref.: 15/3432

SNF viser til høringsbrev og dokumenter, og sender med dette vår uttalelse i forbindelse med forslag til ny felles likestillings- og diskrimineringslov i Norge.

I: Innledning

SNF har vært representert i Likestillings- og Diskrimineringsombudets (LDOs) brukerutvalg 2014-15 og har der kunnet delta i meningsutvekslinger om det nye lovforslaget. SNF deltok også med innlegg på debattmøte på Litteraturhuset Oslo 14.01.2016, der statsråd Solveig Horne hadde innlegg. Møtet var i regi av organisasjoner som har vært representert i LDOs brukerutvalg.

II: Et fokus: Det fins ikke et ansvarlig offentlig organ med samisk kulturkompetanse i arbeid med likestillings- og diskrimineringsvern i Norge

Som på debattmøtet stiller vi dette spørsmålet: I og med at det ikke er opprettet et særskilt samisk organ, eller at det fins et organ med samisk kulturkompetanse, til å ivareta samenes interesser i forbindelse med likestilling og diskrimineringssspørsmål i Norge, hva er da en ny lov verdt for oss, samene som folk? SNF mener dette er en alvorlig sak, og mener det er nødvendig å anføre dette i sammenheng med at det nå foreligger forslag til en ny lov om likestilling og diskriminering.

SNF har deltatt i LDOS brukerutvalg i 2 år, og har sett at arbeid blant den samiske befolkninga i Norge i å forebygge og hindre likestilling og diskriminering lider under dette.

Vi vi belyse det som følger, som er vårt innlegg på debattmøtet i Oslo 14.01.2016:

Er man diskriminert som same i Norge i dag? Grunnloven gir samene et vern; «Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.» Slik lyder paragraf 108 i Norges Grunnlov. I Grunnloven fastslås at statsmyndighetene i framtida må treffe de tiltak som samfunnsutviklinga krever for at samenes språk, kultur og samfunnsliv skal sikres og få utviklingsmuligheter.

Den nye diskriminerings- og likestillingsloven skal fremme likestilling og hindre diskriminering, generelt og for alle - som om alle diskrimineringsgrunnlag er av samme kategori! Det er forskjeller på typer diskriminering. Og det er forskjeller på utgangspunkt som ulike grupper har i det norske samfunnet.

Samisk kultur og etnisitet er forskjellig fra majoritetssamfunnets, det norske. Å være same gir en annen bevissthet om etnisitet fordi man er en minoritet - og ofte en kuriositet. Samisk kultur blir på mange felter truet, til tross for at vi alltid har vært her, som landets urbefolkning - lenge før staten Norge ble opprettet.

Samer er bosatt i fire land. I Norge fins den største andel samisk befolkning og Norge har et spesielt ansvar for å sikre samene et rettsvern som et folk, for å kunne utvikle eget samfunnsliv.

Erna Solberg har nylig uttalt seg om verdien av samisk kultur. Hun deltok på næringslivskonferansen "Nord i sør" på Radisson Blu Plaza i Oslo 6. januar.

"Det er en del av opplevelsen å komme til Nord-Norge, at folk lever med en helt annen kultur, en annen bakgrunn", sa hun til NRK i forbindelse med konferansen, og spådde opptur for næringsliv bygd på samisk kultur.

"Det er en annen kultur", sier altså statsministeren. Vi forventer derfor at samisk kultur tas hensyn til, anerkjennes og gjøres relevant også i andre sammenhenger. Vi som samer *ser* samisk kultur - vi innehar en samisk kulturkompetanse. Ofte gjør ikke styrende myndigheter det; de ser ikke samisk kultur, annet enn folkedrakter og joik. Derfor skjer det altfor ofte at det ikke anerkjennes behov for særskilte samiske kulturkompetansemiljøer. Her er eksempler:

I likestillingsombudets virke er ikke etablert et kompetansemiljø for saker som har utgangspunkt i samisk kultur og samisk samfunnsliv. LDO har ikke et samarbeidsapparat, verken i Sametinget eller i Gáldu. Det fins ikke et forum som arbeider med likestilling og diskriminering i den samiske offentlighet.

Det er ikke etablert kompetansemiljø som styrker rettigheter til samiske barn som bor i ikke-samiske fosterhjem. Dette er i strid med Barnekonvensjonens § 30, som bl.a. sier: "I stater hvor det fins urbefolkning, skal ikke barn nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur, eller bruke sitt eget språk."

Det er ikke sikret at samisk kulturarv har et etablert miljø som innsamler og dokumenterer spesielt *kvinnens* tradisjonskunnskap, livsminner og immateriell kulturarv. Samisk språk er en del av denne kulturarven. Denne kulturarven vil gå tapt, i strid med urfolks internasjonale vern. Noen samiske språk er truede språk.

Samisk kvinnepolitisk arbeid og kjønnslikestilling i samiske samfunn er ikke sikret akseptable arbeidsvilkår. Dette arbeidet har derfor ikke en god dialog og akseptable påvirkningsmuligheter overfor myndigheter. I det demokratiske Norden har ikke samene innflytelse i å utarbeide de nordiske lands og selvstyrte regioners offisielle likestillingspolicy. Samene står utenfor. Dette er ikke demokrati.

Hva er da en ny likestillings- og diskrimineringslov verdt for den samiske befolkninga, som verken har etablerte kompetansmiljøer eller kanaler for å hindre og forebygge diskriminering - og derfor heller ikke har ressurser for å være vaktbikkjer?

Den nye diskriminerings- og likestillingsloven vil verken gi den samiske befolkninga bedre rettsvern, bedre verktøy eller bedre forutsetninger og vilkår, om det ikke tas hensyn til at slike kompetansmiljøer er nødvendige å etablere og gjøres reelle tiltak for en slik etablering.

III: Om det nye lovforslaget

Ideen om at vi har kjønnslikestilling i Norge er en kjønnsstereotypi, og er ikke i samsvar med empiri på feltet. Og vold mot kvinner er et av de viktigste hindre for likestilling mellom kvinner og menn. For å kunne arbeide mot en slik urett som rammer utallige kvinner hvert år, må vi erkjenne faktiske forhold: Vold mot kvinner er et strukturelt problem. Dersom vi ikke skaffer innsikt i dette og innser dette, så ser vi faktisk ikke den vold som igjen og igjen dokumenteres i Norge, vold på alle plan, i alle sammenhenger, i alle regioner og overfor kvinner uansett alder og sosial og etnisk tilhørighet. Vi ser det ikke før vi tror det.

Og vi må tro det: For i *Scandinavian Journal of Public Health* er i 2015 publisert forskning som viser at halvparten av samiske kvinner opplever emosjonell, fysisk eller seksualisert vold. . Hver femte samiske kvinne opplever seksuelle overgrep. Hver femte samiske unge jente opplever seksuelle overgrep før fylte 18 år. Forskninga dokumenterer at samiske menn og kvinner har nesten dobbelt så stor risikoen for å bli utsatt for vold og overgrep, sammenlignet med etnisk norske.

SNF kan ikke støtte en ny felles lov som ikke sikrer og styrker kvinners stilling i samfunnet. SNF mener at det nye lovforslaget svekker kvinners likestillings- og diskrimineringsvern.

Som både same og kvinne har samekvinner et annet utgangspunkt hva gjelder erfaringer og utsatthet med likestilling og diskriminering i det norske samfunnet. Med vår bakgrunn og stilling vet vi at det ikke er riktig at likestillings- og diskrimineringsvern går ut på å behandle alle likt. Man oppnår ikke reell likestilling på den måten.

Eksempel fra egen erfaring for å belyse dette:

Jeg var den eneste i LDOs brukerutvalg 2014-15 som reiste fra Nord-Norge (Finnmark) for å delta på utvalgets møter i Oslo, og fra en bygd uten flyplass. I tillegg er jeg selvstendig næringsdrivende, og representerer en ubemidlet organisasjon, uten sekretariat eller ansatt(e). SNFs inntekter er organisasjonsstøtte kr 170 000 pr. år fra Sametinget i Norge, samt medlemsinntekter fra medlemmer i fire land, Norge, Sverige, Finland og Russland.

*Som nyutnevnt medlem i brukerutvalget stilte jeg spørsmål om det ytes reisegodtgjørelse og møtegodtgjørelse for å sitte i utvalget. I første omgang ble det sagt nei fra LDOs side, fordi det ble sagt at "alle skulle stille likt". Jeg sa da at det er ikke likestilling å behandle alle organisasjonene i LDOs brukerutvalg likt, **fordi vi har ulike utgangspunkt.** De fleste organisasjonene i utvalget holder til i Oslo eller området rundt. Mens jeg bruker totalt minimum 12 timer i reisetid + overnatting for å kunne delta på et møte i Oslo. SNF har som nevnt ikke midler til å lønne ansatte, og vårt arbeid i organisasjonen skjer i fritid og i helger.*

*Uten reisegodtgjørelse og møtetidskompensasjon vil bety at en representant for en kvinneorganisasjon, som bor i Nord-Norge og er eneforsørger og selvstendig næringsdrivende, aldri vil kunne være representert i LDOs brukerutvalg pga. en altfor stor økonomisk byrde. Også om jeg ikke var eneforsørger ville det vært en stor økonomisk byrde. Saken gjelder derfor **prinsippet**, fordi SNF mener at **NGOs** som representanter for det samiske samfunnet bør delta i LDOs brukerutvalg, og ikke samiske etablerte institusjoner, slik det har vært tidligere. Jeg har heldigvis kunnet sitte i LDOs brukerutvalg i to år og fått kompensert økonomisk for reiseutgifter og møtetid.*

I arbeidet med likestilling og mot diskriminering er vi avhengig av trygge og forutsigbare finansielle rammer for vårt organisasjonsarbeid, slik at samiske kvinners stemmer også blir hørt. Disse rammer har vi ikke i dag. Igjen understrekes: Det er et demokratisk problem at samiske kvinner ikke kan delta og påvirke i utvikling av en nordisk likestillingspolicy på linje med andre nasjoner i Norden. Fortsatt er det intet offentlig organ som har et ansvar for å ivareta og arbeide med saker som gjelder samiske kvinners situasjon og kjønnslikestilling i de samiske samfunn, og til å bygge opp kunnskap og slik utvikle det samiske samfunnet som helhet.

Til slutt vil vi anføre:

Det er ingen erkjennelse i Norge av de omkostninger som en fornorskningsprosess gjennom flere århundrer har påført flere generasjoner av samefolket. Innsikt, kunnskap og kompetanse om dette er nødvendig i et arbeid for likestilling og mot diskriminering i Norge i dag. Det vises for øvrig til innholdet i Sametingets høringsuttalelse av 14.01.2016 hva gjelder samenes diskrimineringsvern i Norges Grunnlov, samt urfolks nternasjonale rettighetsvern jf. FNs urfolksdeklarasjon og konvensjoner.

Dearvvuodaiguin / Med hilsen
For Sámi NissonForum

Julius Inggá Gudrun Eliissá

Julius Inggá Gudrun Eliissá / Gudrun Eliissá Eriksen Lindi
styremedlem / organisasjonskoordinator